

Bedre hjelp til mennesker med dobbeltdiagnose

Psykisk syke rusmisbrukere skal lettere få hjelp. En ny nasjonal retningslinje legger føringer for hvordan det skal gjøres.

Tekst Johan Alvik Foto Colourbox

Her til lands er det flere tusen mennesker med samtidige rus- og psykiske lidelser som ikke får den hjelpen de skal ha, ifølge Helsedirektoratet. En ny nasjonal retningslinje fra Helsedirektoratet på dette feltet trådte i kraft i desember 2011 og den gir helsevesenet et større ansvar for å tilpasse tjenestene, og ta pasientene med på råd i behandling og oppfølging. Sjansene til bedring er større dersom lidelsene utredes og behandles på en koordinert og helhetlig måte, så tidlig som mulig, mener Helsedirektoratet.

Mellom to stoler

Ifølge Helsedirektoratet faller pasienter med alvorlig samtidig ruslidelse og psykisk lidelse – ofte kalt ROP-lidelse – i mange tilfeller mellom to stoler. Det er gjerne en betingelse for å bli videre utredet og behandlet at pasienten er rusfri. Samtidig meldes det fra tverrfaglig spesialisert rusbehandling at de ikke kan behandle pasienter med alvorlige psykiske problemer.

30 til 50 prosent av de som blir akuttinnlagt med psykiske lidelser i psykisk helsevern tilhører denne

gruppen. En av fire bostedsløse har ROP-lidelse, og minst 4000 personer har behov for ekstra innsats for at tjenestene skal nå fram til dem og gjøre nytte.

Mange anbefalinger

Fageksperter fra kommuner, spesialisthelsetjenesten og forskning, har sammen med representanter fra brukerorganisasjonene samlet erfaringer og forskning om hvilke tiltak og tilbud som best kan nå denne gruppen. 93 anbefalinger er samlet i den nasjonale

Sentrale anbefalinger

Følgende punkter er framhevet som sentrale i den nasjonale retningslinjen for behandling av samtidige ruslidelser og psykiske lidelser:

- Personer med akutte psykoser skal ha rett til behandling i psykisk helsevern, uavhengig av om lidelsen er rusutløst eller ikke.
- For å ivareta et sammenhengende tilbud skal den instansen som først kommer i kontakt med en person med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse sikre at personen følges opp i forhold til begge lidelser og vurdere behovet for individuell plan.
- Selv om ansvaret plasseres ett sted, vil andre instanser også ha et ansvar. Det skal alltid etableres forpliktende samarbeid.
- Uenighet om ansvarsforhold må ikke føre til at pasienten får et dårligere behandlingstilbud og blir skadelidende.

Hva er en nasjonal retningslinje?

Nasjonale retningslinjer fra Helsedirektoratet er å betrakte som anbefalinger og råd, basert på oppdatert faglig kunnskap. Retningslinjene gir uttrykk for hva som anses som god praksis og er ment som et hjelpemiddel ved de avveininger tjenesteyterne må gjøre. Retningslinjene er ikke rettslig bindende, men skal være styrende for de valg som skal tas. Ved å følge retningslinjene skal fagpersonell oppfylle kravet om faglig forsvarlighet i lovverket. Dersom en velger løsninger som i vesentlig grad avviker fra nasjonale faglige retningslinjer bør en dokumentere dette og være forberedt på å begrunne sitt valg.

Kilde: Helsebiblioteket

■ DOBBELTDIAGNOSE

Mennesker med dobbeltdiagnose har en psykisk lidelse samtidig som de har en ruslidelse. Mange klarer ikke å benytte seg av det ordinære hjelpeapparatet og får ikke den behandlingen de har krav på. De blir kasterballer i tiltaksapparatet, noe som innebærer hyppig skifte av kontakter. Flere er umerisinert eller feilmerisinert.

Kilde: Dobbeltdiagnose.no

faglige retningslinjen som Helsedirektoratet utgir, og som kommunene og spesialisthelsetjenesten skal sette ut i livet.

Retningslinjen beskriver hvordan utredning, behandling og oppfølging bør gjøres uavhengig av hvor ansvaret ligger og om rus eller en psykisk lidelse er hovedproblemet. Mange instanser får nå et felles ansvar for å sikre et helhetlig tilbud. Helsedirektoratet skriver på sin hjemmeside at en målrettet felles innsats er nødvendig for å gi flere et verdigere liv. ■

FÅR IKKE HJELP: Psykisk syke rusmisbrukere kan risikere å ikke få hjelp mot sine psykiske plager, fordi de ikke er rusfri.

På papir

På Helsedirektoratets hjemmeside kan du laste ned retningslinjen som pdf. Retningslinjen heter Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse – ROP-lidelser. Du finner den på: helsedirektoratet.no/publikasjoner. Du kan også laste ned en kortversjon av retningslinjen. Den heter «10 viktige anbefalinger du bør kjenne til».

Papirutgave av retningslinjen kan bestilles hos Helsedirektoratet.

Kilde: Helsedirektoratet

På nett

Den nye retningslinjen ble offisielt lansert på et seminar i Helsedirektoratet 13. mars i år. Retningslinjen om ROP-lidelser finner du på: helsebiblioteket.no/Retningslinjer/ROP/Forside

To andre nettstedene ble lansert sammen med nettversjonen av retningslinjene:

- [Snakkomrus.no](https://snakkomrus.no) er laget for dem som har direkte kontakt med rusavhengige i arbeidet sitt.
- [ROPbruker.no](https://ropbruker.no) gir pasienter ti gode tips om hva de har krav på.

Kilde: Psyknyheter